

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Бондя Н.В., курсант 317 навчальної групи ННІ №1 НАВС.

Науковий керівник: **Курилін І.Р.**, доцент кафедри криміналістики НАВС, кандидат юридичних наук, доцент.

Актуальність теми. В умовах сьогодення загрози, пов'язані з поширенням, споживання наркотичних речовин та їх незаконним обігом, посіли провідне місце серед основних загроз людству. Річний обсяг прибутків від незаконної торгівлі наркотиками вийшов на друге місце у світі після торгівлі зброєю, випередивши торгівлю нафтою. Це дозволяє наркомафії все активніше втручатися в політичне та економічне життя багатьох країн. Зважаючи на викладене, лише міжнародне співробітництво дозволить мінімізувати негативні наслідки від незаконного обігу наркотичних засобів. Враховуючи викладене, тема наукової роботи є досить актуальною та потребує подальшого дослідження і вивчення.

Питанню міжнародного співробітництва при розкритті та розслідуванні злочинів у сфері обігу наркотичних засобів приділяли увагу низка вчених – криміналістів, таких як: Аленін Ю.П., Гловюк І.В., Боруш А.О., Гринюк В.О., Грошевий Ю.М., Тацій В.Я., Капліна О.В., Лобойко Л.М., Молдаван А.В., Мазур О.С. Блажівський Є.М., Козьяков І.М., Толочко О.М. Сафарова М. Черниш Р.Ф. Шаповал В.В. та ін.

Метою даної роботи є аналіз міжнародного співробітництва при розкритті та розслідуванні злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, визначення актуальних проблем, які виникають при його здійсненні та пошук шляхів їх вирішення.

Основні результати дослідження. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК) містить окремий розділ IX

«Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження», що включає з'ясування таких окремих положень, що стосуються загальних засад міжнародного співробітництва, міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція), кримінального провадження у порядку перейняття, визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб [1].

Під міжнародним співробітництвом у кримінальному процесі розуміють діяльність, здійснювану слідчим, прокурором, судом відповідно до вимог законодавства, яке регулює кримінальне провадження, узгоджену з відповідними компетентними органами іноземної держави, а також міжнародними організаціями щодо отримання та надання допомоги у досудовому провадженні, судовому розгляді, а також у прийнятті інших заходів, необхідних для правильного вирішення кримінальних справ.

Одна з серйозних загроз сучасності – поширення наркозлочинності.

Злочини, пов'язані із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, утворюють окрему групу (ст. 305-322 КК України), яка має специфічну криміналістичну характеристику, що й обумовлює особливості їх розслідування [2].

Наркотичні засоби законодавець визначає як речовини природного чи синтетичного походження, препарати, рослини, які становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними. Такими речовинами визнаються ті, що мають здатність впливати на центральну нервову систему, призводять до стану особливого сп'яніння, до звикання і наркотичної залежності (медична ознака), перелік яких закріплений у спеціальних нормативних актах (юридична ознака), а зловживання ними ставить під загрозу народне здоров'я (соціальна ознака). Для України «традиційними» наркотичними засобами є макова солома, опій та екстракційний опій, героїн, марихуана, гашиш (анаша), кокаїн.

Зловживання наркотиками, створюючи серйозну загрозу життю, здоров'ю та гідності мільйонів людей, руйнує генфонд націй, підриває фундаментальні основи суспільства та держави. Швидке поширення транснаціонального наркобізнесу, яке відбувається упродовж останніх десятиліть, становить катастрофічну суспільну загрозу.

Так, потреба в оперативній взаємодії з правоохоронними органами іноземних держав виникає, коли під час кримінального провадження щодо злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, вчинених транснаціональними організованими злочинними угрупованнями, в органів досудового розслідування України з'являється інформація, що певні злочинні дії — складові злочинного механізму — вчиняються на території іноземної держави.

З огляду на те, що діяльність транснаціональних організованих злочинних угруповань у сфері обігу наркотиків має високий рівень організації, супроводжується заходами конспірації та приховування злочинів, їх розслідування потребує активної взаємодії й оперативного вирішення нагальних питань. Запити про міжнародне співробітництво доцільно надсилати електронним, факсимільним тощо зв'язком з одночасним надсиланням їх поштовим зв'язком. У такому випадку до отримання оригіналу запиту компетентні правоохоронні органи запитуваної держави можуть вжити невідкладних заходів і встановити фізичних та юридичних осіб, яких стосуватиметься запит, їх місцезнаходження, перевірити інформацію за обліками тощо.

Як свідчать практики, більшість запитів про надання міжнародної правової допомоги передбачає проведення низки процесуальних дій, розшукових заходів, перевірки об'єктів за обліками, вирішення інших завдань розслідування, що може суттєво затримати виконання запиту, а отже, використання всіх можливих важелів з прискорення його виконання має важливе значення.

Для ефективності розслідування передбачено низку заходів і принципів міжнародного співробітництва, а саме:

– передавання компетентними органами держав зразків наркотиків та їх прекурсорів, вилучених у ході проведення оперативно-розшукових

заходів, дізнання, слідчих дій, а також отримання в інший спосіб (ст. 2 Угоди);

– безпосередня взаємодія компетентних органів держав (перелік яких вони визначають самі й повідомляють про них депозитарію), а також взаємодія шляхом обміну кореспонденцією дипломатичними каналами (ст. 2 Угоди);

– особливий порядок переміщення зразків наркотиків та їх прекурсорів через державні (митні) кордони держав — учасниць Угоди, а також переміщення транзитом територіями держав — учасниць Угоди, що здійснюється у першочерговому (пріоритетному) порядку; також визначені і вимоги до оформлення документів на їх перевезення (ст. 3, додатки 1—3 Угоди). Під час ратифікації Угоди Україна висловила застереження такого змісту «Україна залишає за собою право проводити митний огляд відповідно до національного законодавства»;

– порядок складання запиту компетентних органів сторін про надання сприяння та його необхідні реквізити, що є підставою для співробітництва; можливість надання будь-якої додаткової інформації до запиту, що буде корисною для його виконання (ст. 4 Угоди);

– обов'язок компетентного органу запитуваної сторони вжити всіх необхідних заходів для забезпечення своєчасного, повного і якісного виконання запиту (ст. 5 Угоди);

– можливість повної або часткової відмови у виконанні запиту, якщо є загроза завдання шкоди державним інтересам або є суперечність із національним законодавством запитуваної сторони (ст. 7 Угоди);

– оперативне вирішення питань, пов'язаних з допущеними недоліками щодо визначення компетентних органів держав: «...якщо виконання запиту про надання сприяння не входить до компетенції органу, який отримав запит, то цей орган негайно передає його відповідному компетентному органу запитуваної Сторони і повідомляє про це компетентному органу запитуючої Сторони» (ст. 7 Угоди) [3].

Таким чином, зазначене сприяє підвищенню ефективності співпраці, адже якщо запит про міжнародне співробітництво надійшов

до неналежного компетентного органу запитуваної держави, він повертається назад виконавцю (представникам компетентних органів запитуючої держави) і після проведення певних уточнень знову надсилається для подальшого вирішення завдань міжнародного співробітництва.

Список використаних джерел:

1.Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI// Відомості Верховної Ради України, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст.88.

2.Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26. – Ст.131.

3. Сафарова М. Наркобизнес и терроризм не имеет национальности [Электрон. ресурс] / М. Сафарова. – 22.12.2010. – Режим доступа : <http://tajmigrant.com/narkobiznes-iterorizm-ne-imeet-nacionalnosti.html>.